

Stories from the Gemara – Unhappy Marriages

(1) תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סג עמוד א

רב הוה מפיטר מרבי חייא, אמר ליה: רחמנא ליצלך ממדי דקשה ממותא. ומי איכא מידי דקשה ממותא? נפק דק ואשכח: ומוצא אני מר ממות את האשה וגו'. רב הוה קא מצערא ליה דביתהו, כי אמר לה עבידי לי טלופחי - עבדא ליה חימצי, חימצי - עבדא ליה טלופחי. כי גדל חייא בריה, אפיך לה. אמר ליה: איעליא לך אמך! אמר ליה: אנא הוא דקא אפיכנא לה. אמר ליה, היינו דקא אמרי אינשי: דנפיק מינך טעמא מלפך, את לא תעביד הכי, שנאמר: למדו לשונם דבר שקר העוה וגו'. רבי חייא הוה קא מצערא ליה דביתהו, כי הוה משכח מידי, צייר ליה בסודריה ומייתי ניהלה. אמר ליה רב: והא קא מצערא ליה למר! א"ל: דיינו שמגדלות בנינו, ומצילות אותנו תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סג עמוד ב

מן החטא. מקרי ליה רב יהודה לרב יצחק בריה: ומוצא אני מר ממות את האשה, א"ל: כגון מאן? כגון אמך. והא מתני ליה רב יהודה לרב יצחק בריה: אין אדם מוצא קורת רוח אלא מאשתו ראשונה, שנאמר: יהי מקורך ברוך ושמח מאשת נעורך, וא"ל: כגון מאן? כגון אמך! מתקיף תקיפא, ועבורי מיעברא במלה. היכי דמי אשה רעה? אמר אביי: מקשטא ליה תכא ומקשטא ליה פומא. רבא אמר: מקשטא ליה תכא ומהדרא ליה גבא. אמר רבי חמא בר חנינא: כיון שנשא אדם אשה - עונותיו מתפקקין, שנאמר: מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה'. במערבא כי נסיב אינש איתתא, אמרי ליה הכי: מצא או מוצא? מצא - דכתיב: מצא אשה מצא טוב, מוצא - דכתיב: ומוצא אני מר ממות את האשה. אמר רבא: אשה רעה מצוה לגרשה, דכתיב: גרש לך ויצא מדון וישבות דין וקלון

(2) רש"י מסכת יבמות דף סג עמוד א

חימצי - מין קטנית.
אפיך לה - היה אומר האב לבנו אמור לאמך לעשות עדשים והוא אומר לה עשי חימצי והיא עושה עדשים.
טעמא מלפך - פעמים שהבן מחכים את אביו אני היה לי לעשות כן.
אבל אתה - דבר שקר הוא וכתוב למדו לשונם דבר שקר.
כי הוה משכח מידי - דבר הראוי לה.
רש"י מסכת יבמות דף סג עמוד ב
מן החטא - ההורע עבירה.
עבורי מיעברא במלה - נוחה לרצות ומעברת על מדותיה.
פומא - לקלל ולגדף עד זמן סעודה כדי לצער.
ומהדרא ליה גבא - שלא לאכול עמו ומצערותו.
מתפקקין - נסתמין לשון ויפק כמו פוקקין הנקבים (שבת דף קכה:)

(3) רמב"ם הלכות אישות פרק טו

הלכה יט
וכן צו חכמים שיהיה אדם מכבד את אשתו יתר מגופו ואוהבה כגופו, ואם יש לו ממון מרבה בטובתה כפי הממון, ולא יטיל עליה אימה יתירה ויהיה דיבורו עמה נבחת ולא יהיה עצב ולא רוגז

הלכה כ
וכן צו חכמים על האשה שתהיה מכבדת את בעלה ביותר מדאי ויהיה לו עליה מורא ותעשה כל מעשיה ס על פיו ויהיה בעיניה כמו שר או מלך מהלכת בתאות לבו ומרחקת כל שישנא, וזה הוא דרך בנות ישראל ובני ישראל הקדושים הטהורים בזיווגן, ובדרכים אלו יהיה ישובן נאה ומשובח

(4) קהלת פרק ז פסוק כו

ומוצא אני מר ממות את האשה אשר היא מצודים וחרמים לבה אסורים ידיה טוב לפני האלהים ימלט ממנה וחוטא ילכד בה

(5) רש"י קהלת פרק ז פסוק כו

(כו) ומוצא אני מר ממות - שהיא קשה מעשרה דברים הקשים שנבראו בעולם כדאיתא בבבא בתרא בהשותפין ומוצא אני מר וקשה ממנה את האשה זו האפיקורוסות וחרמים לבה - לשון מכמורת כמו (חבקוק א) יגורו בחרמו יאספהו במכמורתו

אסורים ידיה - ומשהחזיקה באדם הרי הוא כנקשר בקשורי עבותות
אסורים - שם דבר של קשורים כמו (שופטים טו) וימסו אסוריו קשריו כן פירשו מנחם

6 מהרש"א חידושי אגדות מסכת יבמות דף סג עמוד א

רחמנא ליצלן ממדי דקשה ממותא כו' ואשכח ומוצא אני מר ממות גו' לפי ענינו שמדבר בא"א אשר היא מצודים וגו' אבל אין בו טעם להיות מר ממות יותר משאר עבירות וע"כ דרשוהו באשה רעה שמצירה את אישה עד שאומר: טוב מותי מחיי

7 מהרש"א חידושי אגדות מסכת יבמות דף סג עמוד ב

מצא או מוצא כו' ר"ל מצא קרי על האיש שמצא לו אשה טובה ראוי לשמח בה כאילו מצא מציאה אבל באשה רעה לא קאמר מצא האיש כי אינה מציאה לו אבל אמר שלמה ומוצא אני את האשה המיוחדת להיות מושלת עליו כדאמרינן פרק איזהו נשך כל שאשתו מושלת עליו צועק ואינו נענה ורמז האשה גי' איש שהיא במקום איש וסיים באשה טובה מצא טוב כשהיא אשה והוא איש כמ"ש והוא ימשול בך והיינו טוב כמ"ש לא טוב היות אדם לבדו וק"ל

8 קהלת רבה (וילנא) פרשה ז

א [כ"ו] ומוצא אני מר ממות את האשה וגו', רבנן אמרי ע"י שהיא תובעת בידו דברים שאינו יכול לעמוד בהן סוף שהיא ממיתה אותו מיתה מרה, עובדא הוה בחד בר נש דהוה ליה מגיר ליסטים והוה נפיק ומקפח בליליא, וזיין בניה ובנתיה ביממא, אמרה ליה אנתתיה דהוה בר נש מה ביש גדא דההיא איתתא דאידבקת לך, אמרה ליה לית את חמי בנוי דפלן מגרן היך אכלון ושתון, אמר לה את בעי אעביד מה איהו עביד, א"ל ומה אית ביה, א"ל אייזיל פייסיה עמי דאנא אזיל עימיה, אזלון ופייסוניה ונסב יתיה עימיה, נפק בההוא ליליא נפק ליסטא ונתקין תזקיטא בתריהון, דין דהוה חכים שביליא ערק ואישתיזב, ודין לא הוה חכים שביליא איתצייד ואיצטלב, וקרון עלוי לקיש לסטים בכיר לצלובים

9 דף על הדף יבמות דף סג עמוד ב

הקושיה ידועה, דמה תועלת יש בשאלתם, ממ"נ אם היא טובה, גם בלא הכרתה היא טובה, ואם מצא אשה רעה: מה בידו לעשות. להלן מספר ביאורים
(א) בפירוש הרי"ף ב"עין יעקב" מבאר שהיה להם כוונה להדריכו בדרך ישר, דהיינו אם ילך בדרך ישר מלשון "מצא", דישתדל למצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים, אז יתקיים ההמשך "ויפק רצון מה" שימחלו עוונותיו, ואף יחשבו כזכיות. אולם אם יחזיק ברשעו יהיה זה בגדר "ומוצא אני מר ממות את האשה", כי מה שנמחלו עוונותיו בשעת הנישואין הכל יגלגל על עצמו שוב, וזהו מר ממות. וכוונת בני מערבא היה להזכיר לו עניינים אלו מה "שאפשר להשיג ע"י הזיווג כדי שיתן אל לבו ויקויים בו "מצא טוב

10 תלמוד בבלי מסכת גיטין דף ו עמוד ב

אמר רב יהודה אמר רב: כל המטיל אימה יתירה בתוך ביתו, סוף הוא בא לידי שלש עבירות: גילוי עריות, ושפיכות דמים, וחילול שבת

11 רש"י מסכת גיטין דף ו עמוד ב

גילוי עריות - כשמגיע זמן טבילתה בעת צינה והיא יראה לומר לא טבלתי ומשמשתו נדה.
שפיכות דמים - כי הכא או פעמים שבורחת מפניו ונופלת באחת הפחתים או בגשר
וחילול שבת - פעמים שמדלקת נר או מבשלת משחשיכה מפני אימתו והוא אינו יודע